

Schaepmanbulletin

Uitgave van de Dr. Schaepmanstichting

Pagina 1

Van de redactie
Wijziging bestuursstructuur
Dr. Schaepmanstichting

Pagina 2

Uit de GMR

Pagina 3

Naar beter onderwijs, de
leerkracht centraal

Pagina 4/5

Convent Academie,
leiden van professionals

Pagina 6

Nieuwjaarsreceptie 2011

Pagina 7

Geef de pen door aan...
Burgerschapsvorming, deel 2

Pagina 8

Column: Bart

VAN DE REDACTIE

In deze aflevering laten Yvonne Zwart en Iris Dijkman hun licht schijnen op de ontwikkelingen van het onderwijs op de scholen van de Dr. Schaepmanstichting. Een positief verhaal! Eveneens positief is het opleidingstraject tot (aspirant) schoolleider. Drie collega's delen hun eerste ervaringen met ons.

En misschien even wennen, maar het is zover...we hebben geen BMT meer maar een Raad van Bestuur. Oud-bestuursvoorzitter en thans voorzitter van de Raad van Toezicht, Jan Put, doet uit de doeken waarom deze move noodzakelijk was. Hans Timmen, de kersverse voorzitter van de RVB, denkt tijdens de nieuwjaarsreceptie met weemoed terug aan de jaren in de Grolschfoyer en begint zijn toespraak met: "Bier".

De foto's in de St. Jan werden gemaakt door Karin Weghorst, waarvoor onze dank.

José Schlepers vertrouwt ons toe wat haar beweegt in het onderwijs en Jan Goorhuis neemt ons weer mee naar de GMR.

Contactpersonen

Voor de redactie is het onmogelijk om zicht te hebben op de praktijk. Een contactpersoon per locatie is daarvoor het meest voor de hand liggend. Deze is immers alert op de goede, grappige, leuke dingen die er gebeuren. Dat is wat de lezer het meest interesseert. Een telefoontje of een mailtje naar de redactie is voldoende om aandacht te krijgen voor jouw locatie.

WIJZIGING BESTUURSSTRUCTUUR DR. SCHAEPMANSTICHTING

Per 1 januari 2011 is de bestuursstructuur van de Dr. Schaepmanstichting gewijzigd. Voortaan is er sprake van een College van Bestuur in plaats van een bovenschools managementteam en van een Raad van Toezicht in plaats van een bestuur. Daarmee is de modernisering van de bestuurlijke verhoudingen binnen de stichting een feit. We treden hiermee in de voetsporen van vele onderwijsorganisaties in het land met een omvang en taakstelling vergelijkbaar met die van de Dr. Schaepmanstichting. De enkele jaren geleden tot stand gekomen Code Goed Onderwijsbestuur is voor dit proces van verandering leidraad en toetssteen geweest.

Wat betekent deze verandering nu eigenlijk? Kort gezegd komt het erop neer dat het College van Bestuur,

anders dan een bovenschools managementteam, veel directer en sneller beleidsmatig kan handelen omdat niet telkens eerst het advies of de instemming van een bestuur gevraagd hoeft te worden. Dat past goed bij de positie van het College van Bestuur, dat immers via korte lijnen dichtbij de scholen kan opereren en dagelijks kan worden aangesproken op de beleidsmatige verantwoordelijkheden. Dit betekent ook dat het College van Bestuur feitelijk nu het bevoegd gezag van de stichting vormt, waar die functie tot 1 januari jongstleden belegd was bij het bestuur.

Het bestuur is getransformeerd tot een Raad van Toezicht. Deze behoudt fundamentele bevoegdheden rond advies en instemming, bijvoorbeeld als het gaat om de begroting of over de statu-

Het ondertekenen van de akte door Jan Put, thans voorzitter v.d. Raad van Toezicht.

ten en doelstellingen van de stichting. Maar in de praktijk is de rol van 'critical friend' ten behoeve van de leden van het College van Bestuur nu het belangrijkste. De Raad van Toezicht staat dus veel meer op afstand van het dagelijkse reilen en zeilen en kan zich vanuit die grotere distantie ook echt toeleggen op de kerntaak, namelijk: het uitoefenen van adequaat toezicht op het besturen van de stichting in al zijn facetten. Op die verantwoordelijkheid kan en zal de Raad van Toezicht te allen tijde worden aangesproken.

Wij gaan er graag van uit dat het nieuwe evenwicht tussen College van Bestuur en Raad van Toezicht de slagvaardigheid van de Dr. Schaepmanstichting ten goede zal komen.

Op donderdag 30 december 2010 is de akte waarmee de nieuwe bestuursstructuur geregeld wordt ondertekend ten kantore van notaris Suwijn. Dat was het sluitstuk van een proces waarin het MOS, de GMR en de NKSR positief hebben geadviseerd ten aanzien van dit voorgenomen bestuursbesluit. Het was tevens het laatste belangrijke besluit van het voormalige bestuur dat we met overtuiging en met het oog gericht op de toekomst hebben genomen. In die zin wensen wij Peter Breur en Rob Malag als leden en Hans Timmen als voorzitter van het College van Bestuur met overtuiging veel succes toe! We stellen in hen een groot vertrouwen.

De Raad van Toezicht bestaat uit de voormalige bestuursleden Herman Bosman en Bernard ten Doeschot, naast ondergetekende. In 2011 gaan we op zoek naar een vierde lid van de Raad van Toezicht en zal ook een rooster van aftreden worden opgesteld.

Voor nu, met vriendelijke groeten,

Jan G.M. Put, voorzitter Raad van Toezicht

UIT DE GMR

Op 13 december jl. was de GMR te gast in de Esreinschool. Samen met de St. Janschool en de Telgenkamp biedt de Esreinschool in ieder geval ruimte aan de 22 mensen die zitting hebben in de raad.

Op deze avond kwam de sneeuw met bakken uit de lucht. En terwijl in heel Twente het verkeer helemaal vastliep, zwoegden de meeste GMR-leden zich door de sneeuw een weg naar Hengelo-Zuid. Dit zegt toch wel iets over het arbeidsethos van de leden die jullie vertegenwoordigen! Ons College van Bestuur (vroeger ook wel het BMT genoemd) had ons een aardig informatiepakket gestuurd over zaken als arbobeleid, kledingvoorschriften en ziekteverzuim. De begroting laat nog even op zich wachten. Eerst moet nog driftig de rode pen gehanteerd worden, want dat er bezuinigingen aan komen hoeft geen betoog. Op een aantal scholen zijn de gevolgen al merkbaar. Een voorbereidingsgroep binnen de GMR verdiept zich in de Arbo-materie en zal de inhoud van het beleidsplan toetsen aan de wettelijk gestelde eisen. Ongetwijfeld komen ook zaken aan de orde over BHV-scholing en seniorenbeleid. Momenteel is een gedeelte van onze BHV-ers ook AED-gecertificeerd. De oude generatie BHV-ers beschikt echter niet over een

AED-aantekening. Aangezien de opleiding van BHV-ers bovenschools bekostigd wordt is dit ook een aandachtspunt voor de GMR.

Een ander onderwerp is het kledingprotocol, nu al onderwerp van gesprek op veel scholen.

Bij ons op school hoor ik de eerste opmerkingen al: "Geen minirokjes meer? Dat zou wel zonde zijn! Er wordt toch wel gedacht aan de mannelijke collega's? Rangschik minirokjes onder de secundaire arbeidsvoorwaarden. Dat trekt mannen naar het basisonderwijs en dat willen we toch graag?"

U snapt wel dat ondergetekende zich van deze opmerkingen distantieert. Neemt u echter aan dat de Dr. Schaepmanstichting zeer zorgvuldig omgaat met het kledingprotocol en dat er dientengevolge een goed doordacht stuk ligt dat duidelijkheid verschaft.

Op 14 februari a.s. komt de hele GMR weer bij elkaar bij restaurant Frans op de Bult voor haar jaarlijkse studieavond. Onder leiding van Klaas Jurjens van de Onderwijsbond CNV en onder het genot van een hap en een drankje wordt gesproken over de visie en het functioneren van de GMR. Gelukkig wordt niet alles getroffen door bezuinigingen.

Jan Goorhuis (secretaris)

Eindelijk...! Na 5 jaar stadskantoor alle groepen terug op locatie Titus Brandsma"

'NAAR BETER ONDERWIJS, DE LEERKRACHT CENTRAAL'

De kwaliteit van onderwijs vergroten, de resultaten omhoog en de leerkracht daarbij in het middelpunt plaatsen. Dat zijn de doelen die centraal staan bij het project: "Naar beter onderwijs, de leerkracht centraal." Vanaf dit schooljaar zijn alle scholen binnen de Dr. Schaepmanstichting, aan het werk om hier vorm aan te geven. Een belangrijke uitdaging daarbij lijkt de koppeling tussen het werken aan opbrengsten en resultaten enerzijds en anderzijds oog hebben voor de behoeften van de individuele leerling.

Iris Dijkman

Iris Dijkman zegt daarover: "Visie vanuit handelingsgericht werken is dat er geen zorgleerlingen bestaan. Iedere leerling heeft namelijk zorg nodig. Alleen de mate waarin en de manier waarop is verschillend. Waar de scholen binnen de Dr. Schaepmanstichting nu met elkaar aan werken, is het creëren van een organisatie waarin dit haalbaar is, zodat mensen niet het gevoel krijgen dat ze voor een onmogelijke opgave staan." Yvonne Zwart vult aan: 'Daarmee heb je direct een ander aandachtspunt benoemd. We willen de leerkrachten die centraal staan in dit traject de aandacht geven die ze verdienen. Maar moeten er wel voor blijven

zorgen, dat ze niet het gevoel krijgen dat ze worden overvraagd. Of nog erger, dat het beeld ontstaat, dat ze het tot nu toe niet goed hebben gedaan."

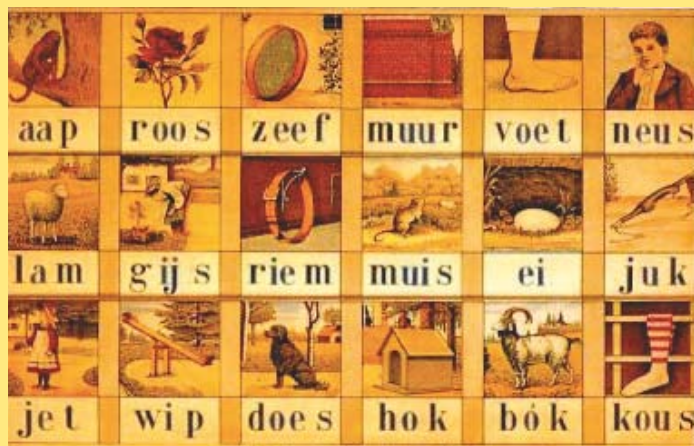
Daarom staat in de begeleiding op de scholen voortdurend centraal dat er wordt voortgebouwd op de kracht van de huidige werkwijze van de school. Het gaat niet om schoolvernieuwing maar om schoolverbetering. Dat betekent: samen helder maken wat er al is, vasthouden wat goed is en aanpakken wat beter kan. Iris: "Als een leerkracht goede instructie geeft en in staat is om zijn leerlinggegevens te ordenen, is er al een goede eerste stap naar de planmatige handelingsgerichte aanpak."

Hoewel de leerkracht de spil is in dit traject, zijn er natuurlijk ook andere zeer belangrijke betrokkenen. Zo zijn er de ib-er, ict-er en rt-er, maar ook de directie die een heel belangrijke rol heeft. Yvonne: "Er wordt nogal wat van de directeurs gevraagd. Ze moeten grip hebben op het totale concept én dat vervolgens ook uitdragen naar de teamleden. Pas dan kun je er ook echt met z'n allen in geloven. Het is goed om te zien hoe zich dat heel positief ontwikkelt op de scholen." Misschien leuk om in dit verband aan te geven dat een

Yvonne Zwart

Expertis-collega die niet betrokken is bij de Dr. Schaepmanstichting, maar als 'gastadviseur' op een studiedag meedraaide, oprecht onder de indruk was. Juist om het feit dat op alle lagen, van CvB, tot directie, IB, ICT, RT en uiteraard de leerkracht, er concrete betrokkenheid is bij dit project. Het is echt een kracht dat iedereen hieraan werkt vanuit hetzelfde uitgangspunt; 'het beste onderwijs voor alle leerlingen.' "Voor ons als adviseurs zijn dit de leukste trajecten, omdat je ziet dat er echt iets gaat gebeuren", aldus Iris en Yvonne.

Omstreeks 1900 wilde Hoogeveen (hoofdonderwijzer) beter onderwijs en voerde het bekende leesplankje in. Een methode waarmee generaties (tot plm.1960) hebben leren lezen. Op katholieke scholen gebruikten onderwijzers(essen) niet de AAP-NOOT-MIES, maar de AAP-ROOS-ZEEF versie van frater Euthymius Becker.

CONVENT LEIDEN VAN

In het voorjaar van 2010 heeft de vergadering van het Convent-PO ingestemd met de opzet van deze door hogeschool Edith Stein, opleidingsinstituut Magistrum en Stichting Convent-PO opgezette opleiding. De vraag voor de inrichting van deze opleiding is afkomstig van Stichting Convent-PO, een formeel samenwerkingsverband tussen acht katholieke basisscholen in Twente, Achterhoek en Salland. Vanuit het Convent-PO zijn de bestuursleden Frank Konings (SKOMT), Ben Gengler (SKOLO) en Hans Timmen (Schaepmanstichting) de contactpersonen. Deze opleiding is bedoeld voor de talentvolle kandidaten vanuit het Convent-PO voor een directeursfunctie in het primair onderwijs. De opleiding is ook bedoeld voor personeelsleden die reeds een directeursfunctie hebben. De selectiecriteria van het Convent-PO sluiten aan op de criteria die Magistrum hanteert. De besturen van het Convent-PO bundelen de opleidingsactiviteiten voor hun medewerkers en stroomlijnen dit tot één opleidingshuis, de Convent Academie. Het Convent-PO

neemt zelf het initiatief om personeelsleden op te leiden voor managementposities. Ieder bestuur wil hierin nadrukkelijk investeren. Het Convent-PO is het platform om hier in gezamenlijkheid het voortouw in te nemen, vandaar de naam Convent Academie. De besturen onderschrijven het gedachtegoed van de lerende organisatie, een leven lang leren en duurzame school- en organisatieontwikkeling. Het Convent-PO ziet directeuren als integrale schoolleiders die algemeen verantwoordelijk zijn voor de totale schoolorganisatie. Zij onderschrijft de kerncompetenties voor schooldirecteuren van de NSA. Deze competenties zijn richtinggevend voor de inhoud. De Hogeschool Edith Stein/OCT ontwikkelt en voert het programma uit in nauwe samenwerking met het Convent-PO. Het Convent-PO levert een bijdrage aan de uitvoering van de opleiding (bijvoorbeeld gastcolleges). De opleiding vindt in Hengelo plaats. De kandidaten voor de opleiding worden door schoolbesturen geselecteerd op basis van motivatie en (potentiële)

Na een half jaar en twee modules zijn ze nog steeds enthousiast over de tweejarige opleiding tot schoolleider, een opleiding die wordt geëntameerd door de Convent-academie. Ruth Braamhaar en Ellen

Wolkotte van De Hunenborg en Saskia van den Bos van De Telgenkamp zijn ook erg ingenomen met de Dr. Schaepmanstichting die hen de kans geeft. En dat niet alleen, maar ook het feit dat het bestuur in hen gelooft. Om toegelaten te worden

ondergaan alle cursisten een assessment om een indruk te krijgen of de competenties latent aanwezig zijn. Hierbij gaat men uit van de normen die gesteld worden door de Nederlandse Academie voor Schoolleiders, NSA. In de voorfase hebben ze een aantal activiteiten moeten verrichten die hen een spiegel heeft voorgehouden. Eerst was er het STAR-gericht interview: Situatie-Taak-Actie-Resultaat. Van ieder onderdeel werd door elk een voorbeeld aangeleverd. Beschrijf de Situatie hoe je een nieuwe methode denkt in te voeren; wat is jouw Taak daarin; een beleidsplan schrijven (bijvoorbeeld een plan inzake begeleiding van leerkrachten) is een Actie en hoe meet je de opbrengst, het Resultaat. In rollenspelen moest worden

ACADEMIE PROFESSIONALS

kwaliteiten. Alvorens aan de opleiding te kunnen starten zal er een ontwikkelingsassessment worden afgenomen ter bevestiging voor het instroomniveau en als individuele basis voor het ontwikkelingsportfolio.

Het traject kent voor het Convent-PO als meerwaarde: Een pool van gekwalificeerde professionals voor directiefuncties.

Bij afronding van het traject beschikt het Convent-PO over gekwalificeerde (potentiële) directeuren die:

- in staat zijn strategische thema's integraal en ondernemend door te vertalen naar veranderprocessen en -trajecten in de eigen school;
- leiding aan veranderingstrajecten kunnen geven;
- hun aanpak kunnen onderbouwen met recente, actuele theorieën en bewezen praktijktheorieën;
- de identiteit van het Convent-PO kunnen ontwikkelen en uitdragen;
- (zich) overtuigend kunnen presenteren en verantwoorden;

- beschikken over een adequaat beeld van hun kwaliteiten en ontwikkelpunten.

Er zal dan sprake zijn van:

- gerealiseerde verbeter- en veranderingstrajecten op Conventscholen door de deelnemers.
- versteviging van het netwerk van leidinggevendenden, met als bindend element de Convent-visie.

Bij het eindgesprek met de kandidaten afzonderlijk wordt de bewijslast m.b.t. de NSA- competenties beoordeeld. Dit gebeurt door de kerndocent in samenspraak met een veldassessor van het Convent-PO. Positieve beoordeling houdt in dat de kandidaat een Magistrumdiploma Directeur Primair Onderwijs Basisbekwaam ontvangt. Vanuit de Dr. Schaepmanstichting zijn Ellen Wolkotte, Ruth Braamhaar en Saskia van den Bos in september gestart met deze tweejarige opleiding. Hieronder beschrijven zij hun eerste bevindingen.

Hans Timmen, voorzitter RvB

gereageerd op mogelijke en onverwachte praktijksituaties. "Zo kwam een leerkracht in beeld die erg enthousiast was over de informatieavond voor ouders, maar ik dacht daar totaal anders over", zegt Ellen. "Hoe pak je dat dan aan?". Saskia vond het onderdeel "talentanalyse" heel zinvol en zou het willen aanbevelen voor anderen. "Het beeld kwam overeen met mijn eigen zelfbeeld", aldus Saskia.

Tenslotte was er een intelligentietest met o.a. de elementen logisch denken en redeneren.

"De voorbereiding was nogal intensief," vindt Ruth, "maar je krijgt wel een compleet beeld van jezelf, maar ook hoe je gericht bent op de ander." Saskia en Ellen beamen dat. De opleiding is ingedeeld in modules. Daarvoor zijn twee á drie bijeenkomsten gepland.

Voraf moet je wel de literatuur bestudeerd hebben.

De inleidende module was gericht op communicatie, feedback geven en ontvangen, leiderschapstijlen en leerstijlen. Elke module wordt afgesloten met een toets.

De tweede module had het thema "navigeren in de schoolorganisatie". Daarbij ging het o.a. over effectiviteit, culturen, betrokkenheid van professionals.

Tijdens een tweedaagse zullen ze zich verdiepen in het onderwerp "Aansturen van professionals". Alle drie zijn ze het erover eens, dat je het diploma niet cadeau krijgt. Je moet er echt wat aan doen en tien uur zelfstudie per week is echt wel het minimum.

Tenslotte denken deze collega's dat zij "afzwaaien" als verschillende types (aspirant) directeuren omdat de basiscompetenties, de aanleg en voorkeuren verschillend zijn.

Saskia: "Motiverend en inspirerend."

Ruth: "Enthousiast, geeft energie."

Ellen: "Erg leuk en inspirerend."

HANS TIMMEN BIJ DE NIEUWJAARSRECEPTIE 2011: BIER...

"In alle gevallen is er een betrokkenheid, een vernieuwing; verandering betekent voor velen gelukkig ook een verdieping van het werk, nieuwe inzichten, nieuw elan, nieuwe energie en daarmee een grotere betrokkenheid bij het dagelijks werk, het werk op de school en dus bij de Dr. Schaepmanstichting. Transparant en integer bestuur en toezicht is van groot belang voor het functioneren van het onderwijs in het algemeen. Graag willen wij met alle belanghebbenden strategische keuzes maken."
"Er wordt een steeds grotere inzet gevraagd: scholing, professionalisering, naast lesgeven aandacht voor

"Na twee jaar Rabotheater is onze keus dit jaar gevallen op de gerenoveerde en prachtig verbouwde St. Janschool. Waarbij onze collega's van het bestuursbureau, Loes en Yvonne, samen met hun crew tekenen voor de organisatie en uitvoering."

"Deze keer daarom een kapstok in de hoop dat u zich volgend jaar nog iets kunt herinneren."

**BIER en bier staat voor:
"Betrokkenheid / Inzet /
Enthousiasme /Realisme"**

allerlei zaken van direct belang voor het kind Inzet van de Dr. Schaepmanstichting vraagt een wederkerige inzet van jullie omdat we ons samen willen inzetten voor kinderen."

"Enthousiasme zit in je hart, niet in je verstand. Met je verstand maak je beleid, met je hart ga je er enthousiast uitvoering aan geven. Dat doe je niet alleen, maar met elkaar."

"De Dr. Schaepmanstichting wil een goede werkgever zijn, professioneel betrokken zijn bij goed werkgeverschap. Op dit punt werken we vanuit eigen verantwoordelijkheid samen aan dat doel, goede werkomstandigheden in een lerende organisatie."

"Ik wens de medewerkers van de Dr. Schaepmanstichting, en u allen betrokkenheid, inzet, enthousiasme en een gezonde dosis realisme in het mooie werk dat we dagelijks met en voor kinderen mogen doen."

Meer foto's van de nieuwjaarsreceptie zijn te bewonderen op: www.drschaepmanstichting.nl

GEEF DE PEN DOOR AAN:

ZO WIL IK HET WERKEN IN HET ONDERWIJS BELEVEN!

Je bent niet geloofwaardig als je wat anders zegt dan je hart je ingeeft. Dat werd gezegd door een identiteit-

ondersteuner op een van de bijeenkomsten.

Die zin past bij mij. Zo wil ik het werken in het onderwijs beleven. Vanuit het hart sturen naar resultaten!

Ik kijk wel eens naar het programma 'Ali B. op volle toeren'. Ali B. gaat daar op bezoek bij een Nederlandse artiest van toen. Doel: elkaars hits in een nieuw jasje steken. Je voelt de spanning maar ziet ook de bewondering voor elkaars resultaten.

Kijken en luisteren naar elkaar, elkaar tips geven en daarvan leren, daar kunnen we in het onderwijs nog veel

meer gebruik van maken.

Mijn carrière is begonnen op 't Eimink waar ik eenentwintig jaar gewerkt heb.

Uit nieuwsgierigheid naar andere organisaties ben ik toen overgestapt naar de Titus Brandsma Onderwijsgemeenschap. In de afgelopen negen jaar heb ik alle drie locaties leren kennen.

Ik heb in die dertig jaar stappen gemaakt die van mij een rijk onderwijsmens hebben gemaakt. Van Klosser naar leerkracht basisonderwijs, van hoofdleidster naar adjunct, van onder- naar midden- naar bovenbouw en van bouwcoördinator naar locatieleider. Locatieleider op de Kardinaal Alfrinkschool. De 5e leider en de eerste vrouwelijke. Het kostte me even zoeken naar mijn rol. Wie was ik in dit team? Wat werd er eigenlijk van me verwacht? Hoe was de taakverdeling tussen directeur en locatieleider? Welke onderwijsvernieuwingen zijn onderwijsgemeenschap breed, welke kunnen we alleen op onze locatie doorvoeren?

Gelukkig heb ik snel mijn weg gevonden. Ik werk er nu twee jaar. Het is een bijzondere, kleine locatie waar kinderen langs het kantoor lopen, even stilstaan en 'dag, juf

José' zeggen, vragen om een knuffel en 'hoi juf' roepen. Een locatie met een open, eerlijke sfeer waar hard gewerkt wordt. De kleinschaligheid heeft heel veel voordelen maar het voelt ook soms als 'werken in een glazen huis', zoals mijn collega verwoordde.

Met zo'n kleine groep groepsleerkrachten ben je lid van bijna alle werkgroepen. Er valt niet veel te verdelen. Een voordeel is dat er een voortdurende betrokkenheid is. Iedereen zet zich in! Ook de betrokkenheid van de ouders is groot. Het is echter vooral de buitenkant van het gebouw dat niet meewerkt. Maar de tekening van de nieuwbouw pronkt in de teamkamer en binnenkort praten we zelfs al over kleuren en materialen. We krijgen een 'gebouw met een visie'. Rondom een gezamenlijke hal komen 5 klaslokalen, de teamkamer en het directiekantoor. De hal is de ontmoetingsruimte waar leerlingen van verschillende groepen met elkaar kunnen samenwerken. Ik ben erg benieuwd hoe het zal worden en wanneer de uitnodigingen voor de opening de deur uit kunnen.

José Schlepers

BURGERSCHAPSVORMING, EEN UITDAGING?? (DEEL 2)

Burgerschap in de Katholieke school.

In 'Het Schoolbestuur' van september jl. beaamt Frank Willems de visie van de Vreedzame school. Hij vraagt zich daarbij af of een wet de oplossing biedt. Maar van de andere kant ziet hij de school ook als een plaats waar burgerschap 'in het klein' geoefend kan worden. Willems heeft onderzoek gedaan naar goed burgerschap en komt tot verschillende conclusies, zoals: dat respect alleen maar betekent elkaar niet lastig vallen; individualistisch burgerschap kan leiden tot een samenleving die meer een 'naast-elkaar-leving' is, met het gevaar dat verbondenheid tussen burgers en maatschappelijk cohesie langzaam maar zeker zullen afbrok-

kelen. Willems: "Het katholiek sociaal denken kan katholieke scholen een kans bieden om invulling te geven aan het begrip 'goed burgerschap'. "Hij vervolgt met items als 'belang van gemeenschap', 'verbondenheid', 'actieve tolerantie', 'solidariteit', 'rechtvaardigheid'. Willems noemt in zijn artikel expliciet "het ideaal van naastenliefde", iets dat in de lange katholieke traditie van sociale rechtvaardigheid centraal heeft gestaan en tot op de dag van vandaag actueel is. Hij wijst op het belang dat bestuurders, leerkrachten en teams bereid moeten zijn hun eigen burgerschap onder de loep te nemen. In het slot van het artikel geeft hij zijn mening over de wijze waarop de

leerkracht goed burgerschap kan uitdragen: "Hij toont interesse en verdiept zich in de leefwereld van kinderen. Hij is alert op kinderen waarvan hij vermoedt dat ze zich niet prettig voelen. Hij geeft kinderen het gevoel dat ze met problemen bij hem kunnen komen. Hij zorgt ervoor dat hij juist de lastige of minder goede leerlingen complimenteert, positieve aandacht of een bemoedigend woord

geeft. Hij organiseert leeractiviteit waarin de klas als geheel zich inzet voor de leefbaarheid van de school of voor een

goed doel. Enzovoort." "Want', gaat hij verder, "een leerkracht die een klas kan laten ontstaan waarin iedereen zich gewaardeerd, veilig en begrepen voelt, werkt mee aan een samenleving waarin burgers zich gewaardeerd, veilig en begrepen voelen!"

Burgerschap en samenleving als extra vak? Het kan.

Een samenleving maken vraagt aandacht, ook van scholen. Maar zij kunnen het niet alleen. Kinderen groeien op in het gezin en in de school, maar we mogen de omgeving niet vergeten. Denk aan de straat, de buurt en de clubs. De opdracht om actief burgerschap en sociale integratie vorm te geven is niet alleen weggelegd voor de scholen. Als ouders en clubs er andere mores op na houden dan wordt het moeilijk om de beoogde waarden en normen te leren en te handhaven. Ligt daar niet de uitdaging voor de hele samenleving?

Dr. Schaepmanstichting (schoolplan 2011-2015)

Bevorderen van Actief burgerschap en sociale integratie. Met ingang van 1 februari 2006 heeft het onderwijs de opdracht gekregen om jonge mensen voor te bereiden op deelname aan de veelvormige samenleving. Deze opdracht tot bevordering van "actief burgerschap en sociale integratie" staat tegen de achtergrond van de betrokkenheid tussen burgers onderling en tussen burgers en overheid.

De Dr. Schaepmanstichting:

- Gaat er mede van uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving;
- Is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie, en
- Is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennis maken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten.

De Dr. Schaepmanstichting hanteert de aan integratie en burgerschap

gerelateerde kerndoelen van het primair onderwijs.

- De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
- De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.
- De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen en ze leren respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen.
- De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en de anderen.
- De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.
- De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

De inhoudelijke uitwerking is opgenomen in het schoolplandeel "Actief burgerschap en integratie".

COLUMN

BART

Menigmaal zuchtte het schoolteam: "Wat moet daar van terecht komen?". Hij was een lastig portret in de klas en op het plein. Een gedrag dat in de buurt kwam van cluster 4. De verwijzing naar het speciaal onderwijs werd op het nippertje afgewezen. "Er wáren collega's die wel met hem om konden gaan!" De naam Bart galmde nog jaren na in de school. "Het is net Bart..." als over een lastige leerling in de koffiekamer stoom werd afgeblazen. Iedereen wist dan hoe erg het was. Laat ik Bart onlangs toch tegenkomen! Hij begroette me keurig netjes met "u". Een wellevendheid waaraan ik hem niet herkende. Bart is nu 31 jaar en is eigenaar van een goedlopende bistro. Na de basisschool is hij naar de LTS gegaan, waar hij eveneens voor de nodige problemen

zorgde. Hij heeft wel een vak geleerd maar toch zijn hart gevolgd. De ontmoeting met Bart bracht mij meer dan twintig jaar terug in de tijd. Naar zijn huilende moeder en zijn vader die in Bart zichzelf herkende. Al die gesprekken, soms met het lastig portret zelf erbij. Een heen-en-weerschriftje, beloningssystemen en observaties door de schoolbegeleider. Allemaal oplossingen voor de korte termijn. Een worsteling was het en de volgende collega kon zijn borst natmaken als de zomervakantie voorbij was. Het eerste gesprek met de ouders vond al binnen veertien

dagen plaats. Ouders, die de worsteling begrepen en altijd achter de school en de leerkrachten stonden. Bart, een aardige knul, goedlachs en vriendelijk. Een metamorfose? Ja, en ten goede. Dankzij de inspanning van de leerkrachten en vooral van zijn ouders. "Ik was niet zo'n makkelijke jongen," zei Bart lachend. Er lopen heel wat Bartjes rond die al die inspanningen waard zijn (geweest).

(Bart is Nederlander met ouders van allochtone afkomst. Zijn naam is gefingeerd.)

COLOFON

Uitgave
Dr. Schaepmanstichting
Enschedesestraat 68
7551 EP Hengelo
Tel: 074-242 45 45
Fax: 074-291 83 40

Redactie:
Yvonne ter Elst
Albert Groot Rouwen
Marcel van Harten

Lay-out:
Ton Baake

Email: secretariaat@drschaepmanstichting.nl